

VĚDECKÉ ČLÁNKY, CITACE, BIBLIOGRAFIE, MENDELEY

**Pomůcka pro studenty předmětu Literární
poznatky**

Ahoj,

sepsal jsem tuto příručku v říjnu 2019 jako pomůcku pro studenty svého předmětu, jelikož probíraná látka je pro vás někdy matoucí, setkáváte se během studia s rozdílnými pokyny ohledně citování, a jednoduchý, stručný a přehledný návod chybí. Ačkoliv většinu věcí pochopíte určitě už během hodin, předmět běží před sepisováním vašich prací a některé věci možná zapomenete. Do této příručky můžete nehlédnout, když si s něčím nebudete jistí.

Vyhledávání vědeckých článků, odkazování v textu, tvorba bibliografie i psaní bakalářské a diplomové práce je nutnost, která je pro nováčky otravná, nezábavná a možná zmatečná. Proto jsem se snažil látku zpracovat uživatelsky přívětivě, a poskytnout dostatek příkladů tak, jak bych si ve vašem věku přál, aby mi to někdo vysvětlil. Ačkoliv na začátku vám tyhle věci přijdou jako složité, po čase se z nich stane snadná rutina. Žádný strach.

Ukážeme si proto program Mendeley, který vám většinu práce usnadní, a bez kterého si práci s články a citacemi nedokážu představit.

Mgr. Jaroslav Ondruš

Fakulta veterinární hygieny a ekologie

Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

Vyhledávání vědeckých článků

Databází článků a různých vědeckých databází je celá řada. Vy ovšem potřebujete nejlépe jednu databázi, ve které je článků co nejvíce, je přehledná, dostupná odkudkoli, zdarma, a ze které si můžete rychle a jednoduše stahovat přímo PDF soubory článků, které potřebujete. Takovou databází je Web of Knowledge, neboli Web of Science. Nejprve si ukážeme, pomocí kterých atributů je vhodné články vyhledávat, jaké operátory vám s tím pomohou, a jak jednoduše a rychle třídit výsledky tak, abyste dostali přesně to, co potřebujete.

Atributy vyhledávání

První věcí, kterou uděláte, když otevřete Web of Science (WoS), je, že v políčku „Select a database“ zvolíte možnost „All Databases“. Tak budete prohledávat vše, co WoS nabízí. Defaultně nastavená možnost „Web of Science Core Collection“ nezahrnuje všechno, a je proto bohužel potřeba při každém vyhledávání zadat „All Databases“ znovu. V liště pod tímto okénkem pro začátek ponecháme „Basic Search“. Níže vidíme okno, do kterého zadáváme hesla, která chceme vyhledat, a vpravo od něj atribut, ve kterém se budou zadaná hesla vyhledávat. Vpravo pod tímto okénkem je tlačítko „+ Add row“, kterým přidáme další pole, tedy po přidání třech polí získáme to, co je na obrázku 1. Atributů pro vyhledávání je řada, vás budou ovšem zajímat především tyto: title, topic, author, author identifiers a DOI.

Obr. 1: Hlavní stránka Web of Science. Zvýrazněno pole výběru databází, základního vyhledávání a tlačítko přidání pole pro další atribut.

Web of Science

Clarivate Analytics

Tools | Searches and alerts | Search History | Marked List

Select a database: All Databases

Claim your publications | Track your citations

Basic Search | Cited Reference Search | Advanced Search

Example: water consum* | Title

And | Example: O'Brian C* | Author

Select from Index

And | Example: A-1397-201 | Author Identifiers

And | Example: 10.1186/14* | DOI

+ Add row | Reset

Search | Search tips

Timespan: All years (1864 - 2019)

More settings

Title

Hlavní poselství článku je vždy v nadpise. Nadpisy musí být krátké a výstižné. Obsahují také hlavní klíčová slova. Až na výjimky se v nadpisech nepoužívají zkratky (kromě zavedených, které všichni znají, např. DNA). To dělá z nadpisu ideální prostředek pro vyhledávání. Na začátku vaší práce, kdy se dostanete ke školiteli na určité téma, je vyhledávání tímto atributem ideální pro získání základních vědomostí v oboru.

Topic

Vyhledává také v klíčových slovech a abstraktu. V kombinaci s vyhledáváním pomocí „title“ získáte prakticky vše, co o problematice lze na WoS nalézt.

Author

Vyhledávání v autorech článků. Pište nejprve příjmení, potom první písmeno či celé křestní jméno. Pozor, tímto vyhledáváním pokryjete všechny osoby stejného jména. Např. běžné jméno „white j“ najde 24,093 publikací od mnoha různých lidí stejného jména. Pro vyhledání článků konkrétních autorů použijte atribut „Author Identifiers“.

Author Identifiers

Vyhledávání konkrétních autorů článků. Vyhledává se pomocí kódů „Web of Science ResearcherID“ a „ORCID ID“. Tímto způsobem můžete získat publikace konkrétního člověka. K použití pokud např. chcete soubor článků členů vaší laboratoře, člověka, ke kterému chcete vyjet na stáž atd. Pozor, zdaleka ne všichni lidé, kteří mají publikace na WoS, mají i ID. Někteří nemají žádné, někteří jen jedno z nich. Někteří výtečníci mají bohužel i více „Web of Science ResearcherID“, viz. obrázek 2. „ORCID ID“ je ovšem jedinečné a jeho platnost je garantovaná na vždy.

Obr. 2: Identifikátory autorů. Zvýrazněné dva hlavní identifikátory používané na WoS. Ze sedmi autorů tohoto článku mají WoS ResearcherID pouze dva, z toho jeden má více než jeden. ORCID ID má pouze jeden autor. Tento obrázek vkládám jen pro demonstraci nekonzistence kódů vědců, ostatní záležitosti jsou vysvětleny níže.

The screenshot shows a WoS article page for "Septicemia Caused by Tick-borne Bacterial Pathogen **Candidatus Neoehrlichia mikurensis**". The authors listed are Fehr, JS; Bloemberg, GV; Ritter, C; Hombach, M; Luscher, TF; and Weber, R. A table below lists the Web of Science ResearcherID and ORCID Number for each author. Two blue arrows point to the ResearcherID and ORCID Number columns. To the right, a "Citation Network" box shows 64 citations in the WoS Core Collection and 14 cited references in all databases.

Septicemia Caused by Tick-borne Bacterial Pathogen **Candidatus Neoehrlichia mikurensis**

By: Fehr, JS (Fehr, Jan S.)^[2]; Bloemberg, GV (Bloemberg, Guido V.)^[1]; Ritter, C (Ritter, Claudia); Hombach, M (Hombach, Michael); Luscher, TF (Luescher, Thomas F.)^[2]; Weber, R (Weber, Rainer)^[2]; Keller, PM (Keller, Peter M.)

Hide Web of Science ResearcherID and ORCID

Author	Web of Science ResearcherID	ORCID Number
Keller, Peter	C-6876-2012	http://orcid.org/0000-0002-2890-5384
Keller, Peter	D-8675-2013	http://orcid.org/0000-0002-2890-5384
Weber, Rainer	D-5175-2012	

EMERGING INFECTIOUS DISEASES
Volume: 16 Issue: 7 Pages: 1127-1129
DOI: 10.3201/eid1607.091907
Published: JUL 2010
Document Type: Article
View Journal Impact

Citation Network
In Web of Science Core Collection
64
Times Cited
Create Citation Alert

All Times Cited Counts
68 in All Databases
See more counts

14
Cited References
View Related Records

DOI

Vyhledávání v jedinečných identifikátorech digitálních článků. Znamená „Digital Object Identifier“ a jeho platnost je stejně jako „ORCID ID“ neměnná a garantovaná navždy. Pokud znáte DOI článku, k jeho vyhledání nepotřebujete nic dalšího. Pozor, ne všechny články mají DOI, např. starším článkům mohou chybět. Kód vypadá například takto: 10.1099/ijs.0.63260-0.

Operátory vyhledávání

S vyhledáváním nám mohou pomoci takzvané „operátory“. Nejpoužívanější jsou tři: AND, OR, NOT. Jejich použití si ukážeme na příkladech.

AND

Řekněme, že chcete vyhledat články, které publikovali pan profesor Libor Grubhoffer a pan doktor Ján Štěrba. Napíšeme-li do pole jednoduše „grubhoffer sterba“, nevyhledáme nic (obrázek 3).

Obr. 3: Chybné vyhledávání článků od dvou autorů pomocí „AND“.

Your search found no records.

Check the **format** of the name entered (e.g., **Smith AJ**). [\[About author names.\]](#)

Use **wildcards** to expand a name. (e.g., **Vanderfl* OR Vanderfleet***).

[Look up a name in the Author index.](#)

[See search rules and training videos](#)

The screenshot shows a search interface with a text input field containing "grubhoffer sterba", a dropdown menu set to "Author", and a "Search" button. Below the input field is a link "Select from Index". To the right of the dropdown menu are links "+ Add row" and "Reset". To the right of the "Search" button is a link "Search tips".

Proč? Protože WoS vyhledává člověka, který se jmenuje Štěrba Grubhoffer, a takový člověk neexistuje. Aby databáze poznala, že se jedná o dvě různé osoby, musíme dát mezi ně operátor „AND“. V takovém případě (obr. 4) najdeme 16 článků, které tito pánové publikovali jako spoluautoři.

Obr. 4: Správné vyhledávání článků od dvou autorů pomocí „AND“.

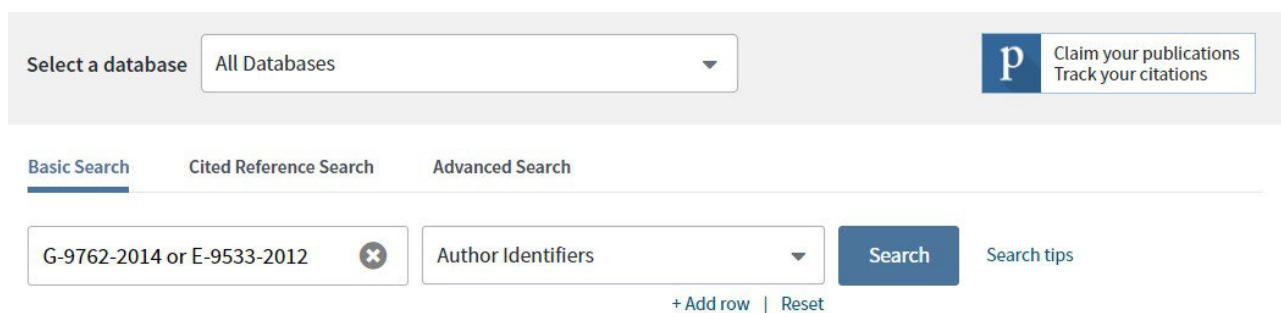

The screenshot shows a search interface with a text input field containing "grubhoffer and sterba", a dropdown menu set to "Author", and a "Search" button. Below the input field is a link "Select from Index". To the right of the dropdown menu are links "+ Add row" and "Reset". To the right of the "Search" button is a link "Search tips". A blue checkmark is drawn over the input field.

OR

Potřebujeme vyhledat články, které publikoval jeden nebo druhý z těchto pánů (nebo oba dva dohromady). Z tohoto důvodu existuje operátor „OR“. Zadáme proto „Grubhoffer or Sterba“ a vyjede nám 1,993 výsledků. To je sice fajn, nicméně takto jsme vyhledali i články osob se stejným jménem. My chceme pouze články konkrétně těchto dvou vědců. Zkusíme proto využít jejich jedinečné identifikátory. WoS ResearcherID Libora Grubhoffera je G-9762-2014 a Jána Štěrbý je E-9533-2012. Vyplníme proto políčko podle obrázku 5 a dostaneme již správných 148 článků.

Obr. 5: Vyhledávání článků, které publikovala jedna a druhá osoba pomocí „OR“.

The screenshot shows the WoS search interface. At the top, there is a dropdown menu for 'Select a database' set to 'All Databases'. To the right, there is a button for 'Claim your publications Track your citations'. Below this, there are three tabs: 'Basic Search' (selected), 'Cited Reference Search', and 'Advanced Search'. The search input field contains the query 'G-9762-2014 or E-9533-2012'. To the right of the input field is a dropdown menu for 'Author Identifiers'. A blue 'Search' button is located to the right of the dropdown. Below the search bar, there are links for '+ Add row' and 'Reset'. A 'Search tips' link is also visible to the right of the 'Search' button.

NOT

Tímto identifikátorem můžeme vyhledat články které publikoval jeden, ale nikoli druhý. U předchozích dvou samozřejmě nezáleželo na pořadí slov kolem operátoru, u „NOT“ na tom záleží. Pokud vyhledáme články, které publikoval Libor Grubhoffer bez asistence Jána Štěrbý, zadáme „G-9762-2014 not E-9533-2012“ a najdeme 128 článků. Pokud potřebujeme vyhledat opak, najdeme článků pouze 6.

Doplnění

Zkusíme si vyhledat článek jménem „Transmission Electron Microscopy Reveals Distinct Macrophage- and Tick Cell-Specific Morphological Stages Ehrlichia chaffeensis“ pomocí „title“. Článek to v pořádku našlo, aniž bychom museli za každé slovo dávat „AND“. To proto, že když píšeme nadpis, jednoduše se očekává, že bude víceslovný, tak je zbytečné tam „AND“ dávat, protože to WoS udělá za nás. Oproti tomu, co se jmen týče, existují autoři, kteří mají třeba čtyři jména. Z toho důvodu je vyhledávání nutné ošetřit operátorem. Nicméně v případě atributu „title“ můžeme potřebovat využít operátory „OR“ nebo „NOT“. Ukážeme si to na příkladu.

Např. já mám doktorát zaměřený na nedávno objevenou klíšťaty přenášenou bakterii *Candidatus Neoehrlichia mikurensis*. Když ji vyhledáte ve WoS pomocí „title“, najdete nejméně 60 článků. Slovo „*Candidatus*“ před jménem znamená, že bakterii se dosud nepodařilo kultivovat. Jakmile se tedy začnou objevovat články pouze s „*Neoehrlichia mikurensis*“, bude jasné, že byl vytvořen postup kultivace bakterie. V tomto případě budeme tedy vyhledávat „*Neoehrlichia mikurensis* not *Candidatus*“ viz. obr. 6.

Obr. 6: Využití operátoru „NOT“ při vyhledávání v názvech článků.

The screenshot shows a search interface with a header bar. On the left, there is a dropdown menu labeled 'Select a database' with 'All Databases' selected. On the right, there is a blue button with a white 'p' icon and the text 'Claim your publications Track your citations'. Below the header bar, there are three tabs: 'Basic Search' (which is underlined), 'Cited Reference Search', and 'Advanced Search'. Below the tabs, there is a search input field containing the text 'neoehrlichia mikurensis not candidatus' with a small 'x' icon to its right. To the right of the input field is a dropdown menu labeled 'Title'. Further right is a blue 'Search' button and a link labeled 'Search tips'. Below the search input field, there are two links: '+ Add row' and 'Reset'.

PS: zajímavé je, že jeden takový článek, který toto pravidlo nerespektuje už opravdu vyšel v roce 2012 v docela prestižním časopise (DOI 10.1186/1756-3305-5-74), ovšem korespondující autor mi na mou žádost o vysvětlení neodpověděl.

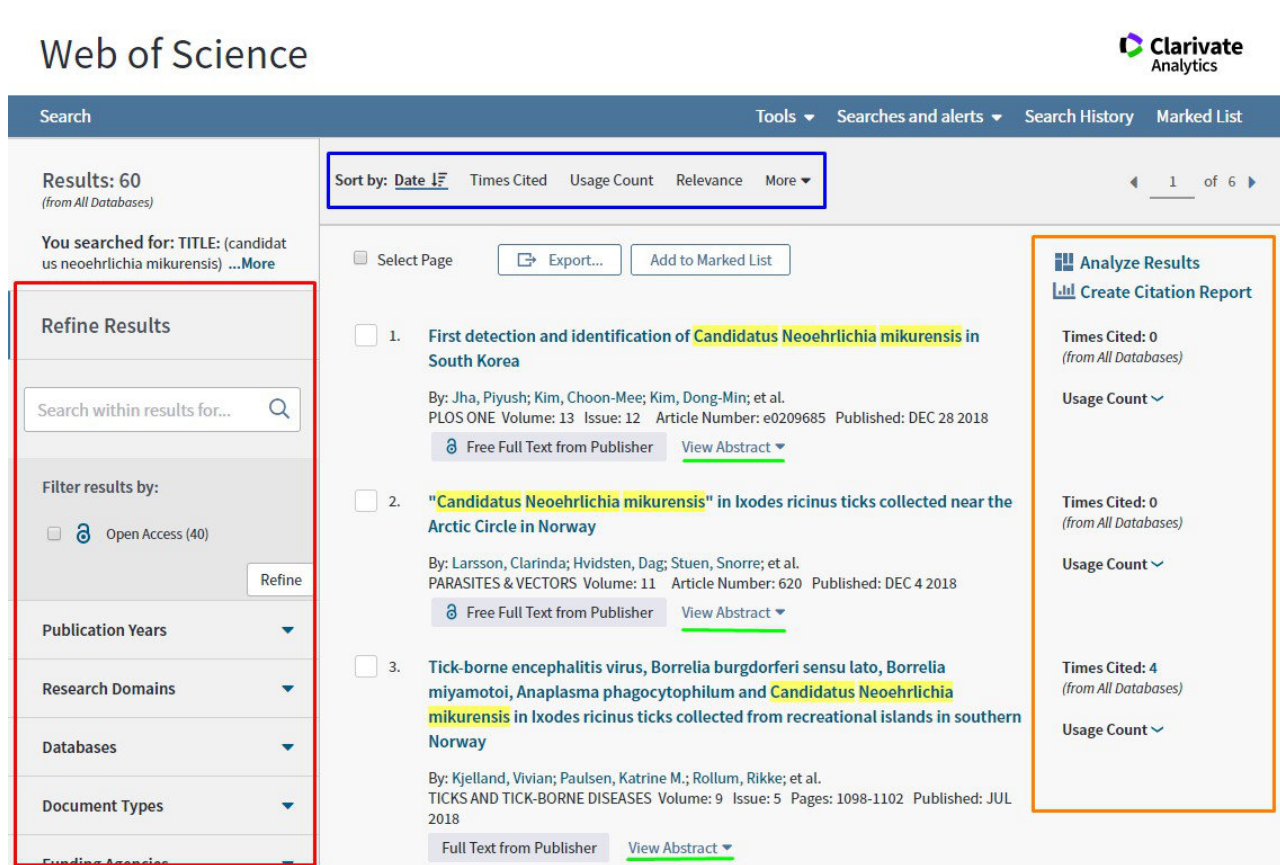
PPS: pokud vyhledáváte stejné osoby/články které já uvádím jako příklady, a vychází vám vyšší počty článků, je to proto, že jsem tento manuál psal na podzim 2019 a od té doby oba zmínění pánové opublikovali další práce. To platí i pro *Candidatus Neoehrlichia mikurensis* a celý zbytek dokumentu.

Třídění výsledků

Při vyhledávání publikací týkajících se vaší problematiky jste jistě zjistili, že o ní byly publikovány desítky, stovky, možná i tisíce článků. Je tedy potřeba, abyste je uměli protřídit, vytáhnout si rychle ty nejdůležitější z nich, seřadit si je podle čeho potřebujete atd. Všechno lze pohodlně dělat přímo na WoS.

Vyhledejte si pomocí atributu „title“ články na téma „Candidatus Neoehrlichia mikurensis“. Vyjde vám 60+ článků, v jejichž nadpise je název bakterie. Ukážeme si, kde najdeme na stránce užitečné funkce, které doporučuji využívat (Obrázky 7 a 8).

Obr. 7: Vyhledání článků „Candidatus Neoehrlichia mikurensis“. Zvýrazněné červeně: levý sloupec, pomocí kterého můžeme snadno dále filtrovat výsledky našeho hledání, aniž bychom se museli vracet. Modře: seřadíme aktuálně zobrazené/přefiltrované výsledky. Oranžově: kolikrát byly dané články zatím citovány. Zeleně podtrženo: kliknutím na tato tlačítka se zobrazí abstrakty článků bez změn ve vyhledávání nebo otevírání dalších oken.

The screenshot displays the Web of Science interface. At the top, the 'Web of Science' logo and 'Clarivate Analytics' are visible. The search results page shows 'Results: 60 (from All Databases)'. The search criteria are 'TITLE: (candidatus neoehrlichia mikurensis)'. The results are sorted by 'Date' (highlighted in blue). The left sidebar (highlighted in red) contains a 'Refine Results' section with a search box and filter options like 'Open Access (40)'. The main results list shows three entries, each with a title, authors, journal information, and options to view the full text or abstract. The right sidebar (highlighted in orange) shows citation information for each result, including 'Times Cited' and 'Usage Count'.

Obr. 8: Vyhledání článků „*Candidatus Neoehrlichia mikurensis*“, konec strany. Zvýrazněné zeleně, pomocí tohoto tlačítka můžeme upravovat, kolik článků zobrazíme.

VIEW ABSTRACT

10. **Neoehrlichiosis: an emerging tick-borne zoonosis caused by *Candidatus Neoehrlichia mikurensis*** Times Cited: 39
(from All Databases)

By: Silaghi, Cornelia; Beck, Relja; Oteo, Jose A.; et al. Usage Count ▾
EXPERIMENTAL AND APPLIED ACAROLGY Volume: 68 Issue: 3 Pages: 279-297
Published: MAR 2016

Full Text from Publisher View Abstract ▾

Select Page

Sort by: **Date** Times Cited Usage Count Relevance More ▾

Show: 10 per page ▾

60 records matched your query of the 107,652,301 in the data limits you selected.

Clarivate Accelerating innovation © 2019 Clarivate Copyright notice Terms of use Privacy statement Cookie policy Sign up for the Web of Science newsletter Follow us

V levém sloupci v červeném obdélníku (obr. 7) se nacházejí možnosti, kterými můžeme dále specifikovat a „zjemňovat“, co nám databáze ukázala. Když chceme z oněch 60+ článků vytáhnout články, které se zabývají ultrastrukturou této bakterie, zadáme jednoduše do políčka nahoře v levém sloupci slovo „ultrastructure“. Po zakliknutí „refine“ nám vyjede jeden článek od Kawahary et al. z 2004. Pod tímto políčkem najdeme několik dalších specifikačních karet. V kartě „Publication Years“ na první pohled vidíme, kolik článků na vyhledávané téma bylo publikováno v jednotlivých letech. Zakliknutím si můžeme snadno vyfiltrovat např. pouze nejnovější články. Další užitečnou kartou je „Document Types“. Tady si můžeme vyfiltrovat pouze ty druhy publikací, o které zrovna stojíme. Můžeme vybírat mezi originálními články, reviews, letters atd. Karta „Authors“ nám podobně umožní zobrazit pouze publikace autorů, o které stojíme. Výhodou stejně jako v případě výběru let je, že tady na rozdíl od původní obrazovky (obr. 1) vidíme všechny autory, kteří na naše téma publikují, pohromadě, a můžeme si z nich vybírat dodatečně. Když chci vybrat např. jen články od českých a slovenských autorů, na první pohled uvidíme Soňu Pekovou a Markétu Derdákovou. Obecně, při vyhledávání publikací na vaše témata postupujte právě takto, začněte ze široka a hledání dále upřesňujte. Nemůžete si dovolit přeskočit důležitý článek jen kvůli tomu, že ho nenajdete.

V modrém obdélníku nahoře vidíme lištu „Sort by“ a příslušné možnosti. Snadno tak nalezené články můžete seřadit podle roku vydání, nebo počtu citací. Nejvíce citované články bývají samozřejmě ty nejzásadnější.

V oranžovém obdélníku zvýrazňující sloupec vpravo vidíme, kolikrát články byly citované. Do určité míry toto číslo určuje důležitost/hodnotu/kvalitu článku. Musíme ovšem brát v potaz také rok publikace. Článek z roku 2018 který byl citován 6x bude pravděpodobně „důležitější“ než článek z roku 2000, který byl citován 7x.

Zeleně jsou podtržená tlačítka pro **abstrakty** a na obrázku 8 v **dolní části tlačítka** pro zvýšení počtu zobrazených výsledků. Tohle je jedna z dalších možností, jak jde efektivně vyhledávat v již nalezených člancích. V dolní části stránky můžete zvýšit defaultně zobrazených 10 publikací na 50. Následně můžete zobrazit abstrakty článků, které si vyfiltrujete, a pomocí známé zkratky ctrl+f můžete dovyhledat, co potřebujete.

Řekněme tedy, že se chceme v co nejkratším čase dostat k co nejvíce informacím a publikacím o bakterii *Candidatus Neoehrlichia mikurensis*. Jak postupovat? Na hlavní stránce WoS zvolíme vyhledávání „All

Databases“, a do políčka „Title“ zadáme název bakterie. Následně v levém sloupci zatrhneme na kartě „Document Types“ možnost „REVIEW“. Review je speciální typ publikací, který nepřináší nové poznatky, ale shrnuje dosavadní vědění o problému. Tím pádem je v něm sesumírovaná v relativně user-friendly stylu celá dosavadní problematika podpořená odkazy na původní vědecké články. V našem případě se takto dostaneme ke třem reviews (10.1016/j.nmni.2017.12.011, 10.1007/s10493-015-9935-y, 10.1016/j.cmi.2015.02.030).

Publikace typu review jsou ty, které budete potřebovat nastudovat před nebo při začátku vaší práce v laboratoři. V krátkém čase se s jejich pomocí dostanete k velkému množství informací, na kterých můžete stavět další cestu ke špičce současného poznání vaší problematiky. Pro následnou práci si rozklikneme review z roku 2015. Dostaneme se tak přímo na záložku článku, viz. obr. 9, na které si ukážeme další věci.

Obr. 9: Publikace typu review na WoS. Červená šipka: zde se dostanete k PDF článku. Modrý obdélník: informace o článku a časopisu, po zakliknutí tlačítka „View Journal Impact“ se nám otevře kartička s informacemi o impakt faktoru časopisu, kvartilech v příslušných kategoriích a vydavateli. Oranžový obdélník: citační network. V horní části nalezneme počet publikací, které toto review citují a ve spodní části počet citací použitých v tomto review. Zelená šipka: tlačítko pro citační alert.

Web of Science Clarivate Analytics

Search Search Results Tools ▾ Searches and alerts ▾ Search History Marked List

Free Full Text from Publisher Find PDF Full Text Options ▾ Export... Add to Marked List

3 of 3

Infections with the tick-borne bacterium **Candidatus Neoehrlichia mikurensis**

By: Wenneras, C (Wenneras, C.)^[1,2]

CLINICAL MICROBIOLOGY AND INFECTION
 Volume: 21 Issue: 7 Pages: 621-630
 DOI: 10.1016/j.cmi.2015.02.030
 Published: JUL 2015
 Document Type: **Review**
 View Journal Impact

Abstract
 Candidatus Neoehrlichia mikurensis, which has rodents as its natural hosts, is an emerging tick-borne pathogen in Europe and Asia. This intracellular bacterium causes the infectious disease neoehrlichiosis. Immunocompromised patients may contract a severe form of neoehrlichiosis with high fever and vascular/thromboembolic events. As it is not detected with routine culture-based methods, neoehrlichiosis is underdiagnosed. Clinical Microbiology and Infection (C) 2015 European Society of Clinical Microbiology and Infectious Diseases. Published by Elsevier Ltd. All rights reserved.

Keywords
Author Keywords: Candidatus Neoehrlichia mikurensis; immunocompromised; neoehrlichiosis; rodents; tick-borne infection
KeyWords Plus: IXODES-RICINUS TICKS; BURGDORFERI SENSU-LATO; ANAPLASMA-PHAGOCYTOPHILUM; BORRELLIA-BURGDORFERI; DERMACENTOR-RETICULATUS; MIGRATORY BIRDS; SMALL MAMMALS; WILD RODENTS; BANK VOLES; PATHOGENS

Author Information
Reprint Address: Wenneras, C (reprint author)
 Dept Clin Microbiol, Guldhedsgatan 10, S-41346 Gothenburg, Sweden.

Addresses:
 [1] Univ Gothenburg, Sahlgrenska Univ Hosp, Dept Clin Microbiol, Gothenburg, Sweden

Citation Network
 In Web of Science Core Collection

17
 Times Cited
 Create Citation Alert

All Times Cited Counts
 19 in All Databases
 See more counts

64
 Cited References
 View Related Records

Most recently cited by:
 Jongejan, Frans; de Jong, Suzanne; Voskuilen, Lino; et al.
 "Tekenscanner": a novel smartphone application for companion animal owners and veterinarians to engage in tick and tick-borne pathogen surveillance in the Netherlands.

Nejdůležitější tlačítko je to, přes které se dostaneme k PDF našeho review. Na obrázku 9 ho označuje **červená šipka**.

V **modrém obdélníku** se nacházejí informace k publikaci a časopisu, ve kterém byla vydána. Tyto informace jsou k dispozici také v samotném článku a jsou potřeba k vytvoření citace. Po rozkliknutí „View Journal Impact“ se dostaneme do karty s informacemi o impakt faktoru (IF) časopisu, kvartilech a nakladateli. Čím je IF vyšší, tím lepší/váženější/důležitější časopis je. Např. tento konkrétní časopis „Clinical Microbiology and Infection“ měl v roce 2018 IF 6.425, což je velice dobré číslo. Toto jsou časopisy, do kterých chcete váš výzkum dostat. Obecně časopisy zaměřené např. na výzkum rakoviny/mikrobiologii/choroby budou mít větší IF než ty zaměřené na zoologii/botaniku atd.

V **oranžovém obdélníku** se nachází citační hub. Z tohoto networku se dostanete snadno k publikacím, které citují toto review, ale naopak i ke článkům, které jsou tímto review citovány.

Mezi nimi je umístěn zvoneček pro citační alert (**zelená šipka**), který po aktivaci bude na váš mail posílat upozornění pokaždé, když review někdo ocituje. Doporučuji používat tyto alarmy co nejvíce, protože výrazně šetří čas. K dispozici jsou i bez registrace, ale doporučuji se zaregistrovat pro jejich pozdější snadnou správu. Seznam článků, na které si zvoneček nastavíte poté uvidíte v položce „Searches and alerts“, která se nachází na modré liště hned pod velkým nápisem „Web of Science“.

Citace a bibliografie podle normy ČSN ISO 690 (01 0197)

Jako první věc je potřeba objasnit, proč se při psaní bakalářských a diplomových prací musíte řídit normou ČSN ISO 690. Odpověď je snadná, je to oficiální požadavek Fakulty veterinární hygieny a ekologie. Nezávisle na tom, co vám některé učitelky mohou tvrdit, se těmito požadavky musíte řídit. Z hlavní stránky fakulty (<https://fvhe.vfu.cz/>) se k pokynům ke zpracování závěrečných prací dostanete ze záložky Pro studenty-závěrečné práce. Dále možnosti „Bakalářské práce“ i „Diplomové práce“ odkazují na stránku s dalšími informacemi, kde v sekci „Vypracování, odevzdání a hodnocení bakalářské/diplomové práce“ naleznete odkaz na společnou stránku, kde jsou k dispozici „Pokyny pro odevzdání závěrečných prací“.

Tu najdete zde: <https://fvhe.vfu.cz/studium/zaverecne-prace/formulare/index.html>

V těchto oficiálních pokynech se výslovně uvádí (viz. obr. 10), že zásady pro formální i obsahové zpracování práce jsou uvedeny ve skriptech VEČEREK, Vladimír a Eva VOŠLÁŘOVÁ. *Bakalářská práce – Metodický návod pro studenty oboru Bezpečnost a kvalita potravin*. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2014. ISBN 978-80-7305-743-5. Ačkoliv se tedy skripta jmenují „Bakalářská práce – Metodický návod pro studenty oboru Bezpečnost a kvalita potravin“, vztahují se i na diplomové práce.

Obr. 10: Pokyny pro odevzdávání závěrečných prací. Staženo a upraveno dne 8. 8. 2019. Dostupné z <https://fvhe.vfu.cz/studium/zaverecne-prace/formulare/index.html>.

Písemná práce musí splňovat tyto náležitosti:

- musí být předložena k obhajobě v jazyce českém nebo slovenském (pokud se jedná o český studijní program), nebo v jazyce anglickém, pokud se jedná o studijní program akreditovaný v anglickém jazyce
- členění práce a formální úprava odpovídá požadavkům uvedeným v Pokynu děkana pro závěrečné písemné práce
- součástí každé závěrečné práce je **abstrakt v anglickém jazyce**
- zásady pro formální i obsahové zpracování práce jsou uvedeny ve skriptech VEČEREK, Vladimír a Eva VOŠLÁŘOVÁ. *Bakalářská práce – Metodický návod pro studenty oboru Bezpečnost a kvalita potravin*. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2014. ISBN 978-80-7305-743-5. pro citování literárních odkazů lze použít publikaci: "Biernátová O., Skůpa J.: Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011" nebo přímo uvedenou normu ČSN ISO 690 (01 0197).

V řečených skriptech pana profesora Večerka a paní docentky Vošlářové se dále na straně 27 v odstavci 3.12. výslovně uvádí: „Po formální stránce citace uvedené v seznamu literatury musí splňovat požadavky uvedené v normě ČSN ISO 690 (01 0197)“. Proto se dále budeme odkazovat přímo na zmíněnou normu, plným názvem normu ČSN ISO 690 (01 0197), českou verzi mezinárodní normy ISO 690:2010. Oficiální dokument najdete pod tímto jménem: ČSN ISO 690. Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2011. Třídící znak 01 0197. Nicméně uživatelsky přívětivou interpretaci normy si můžete stáhnout na adrese www.citace.com, v sekci Služby pro instituce – Interpretace ČSN ISO 690 pod názvem „Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011“, dále pro přehlednost budu o tomto dokumentu psát pouze jako o „normě“ a pouze s tímto dokumentem budeme v této kapitole pracovat. Při uvádění čísel stran, kde najdete doplňující informace, budu mít na mysli tento dokument. Budete-li se držet

tohoto dokumentu, nemůžete, co se citací a bibliografie týče, udělat chybu. Najdete v něm způsoby citací i pravidla nejen pro tvorbu bibliografických položek článků, knih, ale třeba i grafických děl, hudby, nebo patentů. V tomto manuálu se ale budeme držet vědeckých článků.

Citace

Nejprve si ukážeme, jak se cituje vědecká publikace v textu, jaké možnosti mohou nastat a pravidla si doložíme výňatky z normy. Budeme se řídit pravidly Harvardského systému citování a odkazování, který naleznete v normě začínající na straně 19. Zde se uvádí, že jméno tvůrce a rok vydání se píše v textu ve formě jméno – datum v kulatých závorkách, a že pokud se jméno tvůrce vyskytuje přirozeně v textu, následuje pouze rok uvedený v kulatých závorkách. Pro demonstraci budeme pracovat s tímto článkem:

DEDONDER, Sarah E., Chuanmin CHENG, Lloyd H. WILLARD, Daniel L. BOYLE a Roman R. GANTA, 2012. Transmission Electron Microscopy Reveals Distinct Macrophage- and Tick Cell-Specific Morphological Stages of *Ehrlichia chaffeensis*. *PLoS one*, 7(5), e36749.

Na tento článek bychom odkázali takto:

Intracelulární bakterie *Ehrlichia chaffeensis* mají rozdílnou strukturu ve tkáních savců a klíšťat (Dedonder et al., 2012).

... nebo ...

Výsledkem práce provedené Dedonderovou a kolektivem (2012) bylo odhalení odlišných struktur bakterie *Ehrlichia chaffeensis* ve tkáních savců a klíšťat.

... nikoli ...

Výsledkem práce provedené Dedonderovou a kolektivem v roce 2012 bylo odhalení odlišných struktur bakterie *Ehrlichia chaffeensis* ve tkáních savců a klíšťat.

Citace stylem „(Dedonder et al., 2012)“ se používá v případě, že článek publikovali tři nebo více autorů. V případě, že by autoři byli pouze dva, budou odděleni takto „(Dedonder a Cheng, 2012)“. V případě jednoho autora napíšeme „(Dedonder, 2012)“. Mezi autory a roky můžete a nemusíte psát čárku. Je ale potřeba mít to všude stejně. V pozdější kapitole si ukážeme, jak lze odkazy tvořit automaticky pomocí Mendeley, který mezi jména a roky čárku negeneruje.

V normě se dále uvádí, že v případě, že mají různé zdroje stejné tvůrce i rok vydání, je potřeba je odlišit malými písmeny, které se píšou za rok vydání v citaci a následně i v bibliografii. V případě, že by tento kolektiv autorů publikoval v roce 2012 ještě další studii, odlišili bychom je od sebe tedy takto:

Odhalení odlišných struktur bakterie v savčích a klíštěcích tkáních (Dedonder et al., 2012a) pomocí transmisní mikroskopie bylo dále podpořeno rozdílnými profily western blotů a imunodetekce (Dedonder et al., 2012b).

Bibliografie

Při tvorbě bibliografie se musíme také držet pravidel Harvardského systému. Na straně 19 se výslovně uvádí, že bibliografické citace jsou uspořádány v abecedním pořadí podle příjmení autorů. Dále je zde psáno, že rok vydání se uvádí za autory, kteří jsou od roku oddělení čárkou. Jak ale formulovat jednotlivé bibliografické položky v seznamu? Touto otázkou se zabývá kapitola 2, struktura bibliografické citace, začínající na straně 6, a kapitola 3, pravidla a prvky bibliografické citace, začínající na straně 9. Zahrneme-li do struktury bibliografické citace pravidlo, že rok se uvádí přímo za jména autorů, zjistíme, že struktura článku v časopise je taková:

Jména autorů, rok vydání. Název článku. *Název časopisu*. [Typ nosiče]. Vydání. Místo publikování: Nakladatel, Číslování, Rozsah stránek [Datum citování]. Standardní identifikátor (ISSN). Dostupnost a přístup.

Pod poznámkou je uvedeno, že nakladatelské údaje nejsou důležité pro identifikaci a můžeme je vynechat. Dále se zde píše, že typ nosiče, datum citování a dostupnost se uvádí pouze u článků v elektronických periodikách. Jak se v tom vyznat? Pravdou je, že v bibliografiích závěrečných prací mnohé z vypsanych informací o publikaci nenajdeme. To proto, že nejsou potřeba pro identifikaci. Vy se při tvorbě bibliografie budete řídit následující strukturou, která postačuje k jednoznačné identifikaci dokumentu a zachovává si přehlednost:

Jména autorů, rok vydání. Název článku. *Název časopisu*. Číslování, stránkování.

Hotovo. Na tomto místě je nutné říci, že všechny položky musí být v bibliografii uvedeny ve stejném formátu. Pokud ovšem u některé publikace nebudete mít uvedené například číslo časopisu, protože je onen žurnál nepoužívá, neznamena to, že budete mít chybu, nebo že porušíte konzistenci. Probereme si teď jednotlivé položky struktury a vysvětlíme si, jak je psát. Vyčerpávající informace naleznete v kapitole 3 začínající na straně 9. Zde uvedu pro přehlednost pouze to nejdůležitější, co budete reálně potřebovat v 95 % případů.

Autoři

Příjmení je u všech autorů psáno velkými písmeny, křestní jména standardně. První autor začíná příjmením, následuje křestní jméno oddělené čárkou. U ostatních je to opačně – nejprve křestní, potom příjmení, a křestní jméno a příjmení nejsou odděleny čárkami, ani pokud jsou známy pouze iniciály, nebo mají více než dvě jména. Jednotliví autoři jsou odděleni čárkami. Mezi posledním a předposledním autorem není čárka, ale spojka „a“. Po posledním autorovi následuje čárka, za kterou je rok publikace.

Rok publikace

Uvádí se pouze rok, nikoli datum, nikoli měsíc a rok. V případě více publikací stejného kolektivu, či autora v jeden rok, následuje za rokem publikace malé písmeno. V textu i bibliografii.

Název článku

Píše se ve tvaru, v jakém je uveden v dokumentu, který citujete. Nikoli jinak, pokud se s tím setkáte např. v nějaké databázi. Pozor, název článku se nepíše kurzívou, vyjma slov, která se kurzívou psát mají, například latinské názvy atd.

Název časopisu

Píše se kurzívou. Můžete vypisovat celé názvy časopisů, nebo pouze jejich zkratky. Pokud se rozhodnete pro zkratky, zkracujte podle oficiálního systému, který je k dispozici na webu <https://www.issn.org/services/online-services/access-to-the-ltwa/>. Doporučuji psát celé názvy, ušetříte si tím práci. Opět platí, že se musíte držet jedné nebo druhé varianty v celé bibliografii.

Číslování a stránkování

S touto položkou bývá někdy problém, vycházející z několika skutečností. První je, že špatně pochopíte systém číslování. Druhou je, neopravíte chyby, které citační programy, včetně Mendelej, v této sekci často dělají (vysvětleno v další kapitole). Pokud v článku vidíte „volume“, jedná se o ročník. „Issue“ znamená číslo. Existují dvě přípustné možnosti zapisování (strana 14, kapitola 3.6).

... roč. 2, č. 3, s. 10-20.

... nebo ...

... 2(3), 10-20.

Použit můžete jedno nebo druhé, nicméně opět platí pravidlo uniformity. Co se číslování týče, existují určité odchylky od standardního systému „ročník, číslo, stránky“. Setkáte se s tím, že některé žurnály nemají čísla, ale jen ročníky, další zase nevedou stránkování, ale mají místo nich kódy (nikoli DOI). Nejedná se o chyby ani porušení uniformity, pokud publikace z takových časopisů budete citovat. Příkladem může být náš úvodní článek na téma *Ehrlichia chaffeensis*, který by v bibliografii vypadal takto:

DEDONDER, Sarah E., Chuanmin CHENG, Lloyd H. WILLARD, Daniel L. BOYLE a Roman R. GANTA, 2012. Transmission Electron Microscopy Reveals Distinct Macrophage- and Tick Cell-Specific Morphological Stages of *Ehrlichia chaffeensis*. *PLoS one*, 7(5), e36749.

Nejlepší pomocník Mendeley

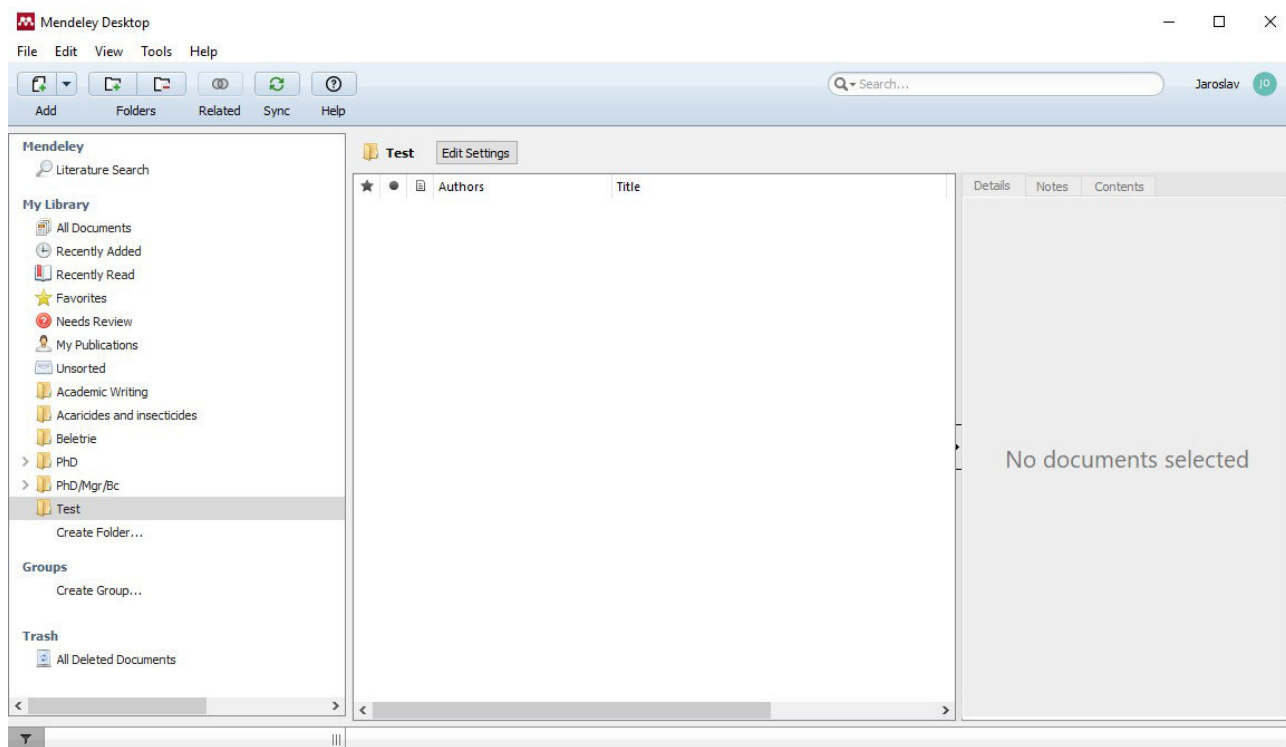
Mendeley je program, který vám výrazně usnadní a zpříjemní práci s PDF vědeckými články, bude vám automaticky generovat odkazování v textu i bibliografii podle ČSN ISO 690. Vše, co potřebujete pro sepsání práce. Proč ho využívat?

- Je zdarma.
- Je přehledný.
- Naučíte se s ním pracovat za hodinu.
- Vaše články budou uloženy v cloudu.
- Budete k nim mít přístup odkudkoliv, kde se do Mendeley přihlásíte.
- Můžete ho využívat na desktopu, laptopu, tabletu, smartphonu.
- Existuje jako výborná aplikace, ale je dostupný i z prohlížeče.
- Po propojení s Wordem můžete dělat snadno odkazování v textu i bibliografii.
- Odkazování v textu i bibliografii umí dělat i podle české normy ČSN ISO 690.

Knihovna, články, jejich úprava

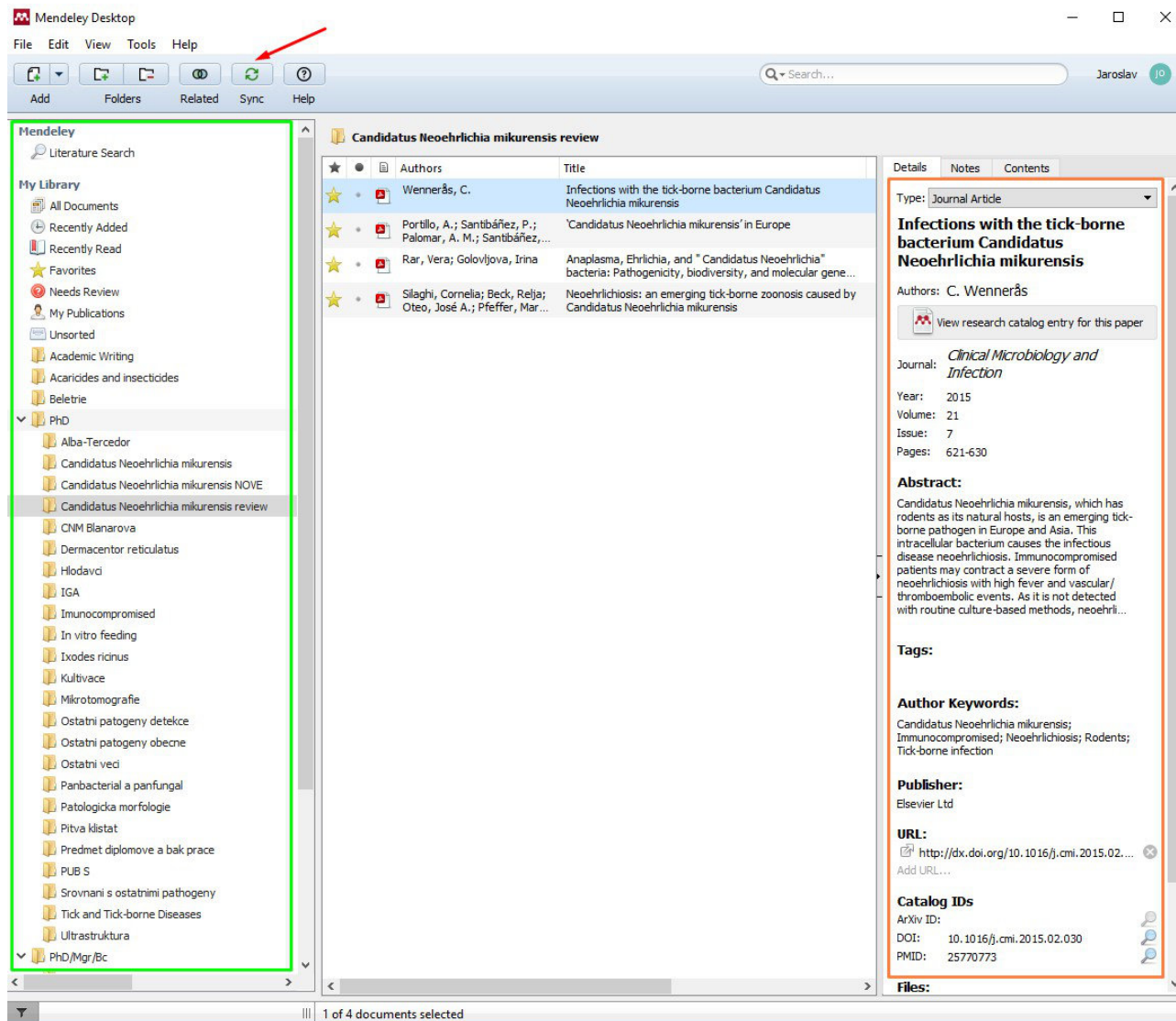
Začnete tím, že si Mendeley stáhnete, nainstalujete, a na stránkách (<https://www.mendeley.com/>) se registrujete. Po přihlášení uvidíte úvodní obrazovku (obrázek 11).

Obr. 11: Úvodní prázdná stránka Mendeley bez přidanych publikací.

Nyní budeme potřebovat PDF nějakých článků. Můžeme použít například review pro zmíněnou bakterii *Candidatus Neoehrlichia mikurensis*, se kterými jsme pracovali v první kapitole. Do Mendeley je přidáme jednoduše tak, že je přetáhneme do bílého prostoru uprostřed. Po vložení publikací do programu uvidíme okno podobné tomu na obrázku 12. Vysvětlíme si na něm některé funkce programu.

Obr. 12: Úvodní stránka Mendeley s několika přidány publikacemi. Zvýrazněné červenou šipkou: tlačítko pro synchronizaci. Zeleným obdélníkem: vaše knihovna. Oranžovým obdélníkem: bibliografické detaily označené publikace.

Po přidání PDF článků do Mendeley vždy klikněte na tlačítko synchronizace označené **červenou** šipkou. Tím se změny, které jste v programu udělali, ať už se jedná o přidání PDF, zvýraznění textu, poznámek ..., nahrají na server, a od toho okamžiku k nim budete mít přístup z vašeho účtu na kterémkoliv jiného zařízení. Samozřejmě musíte být online, nicméně program bez problému funguje i offline. Synchronizaci uděláte v takovém případě jednoduše později, až budete mít zase přístup na internet.

V **zeleném obdélníku** se nachází vaše knihovna. Zorganizujte si ji tak, jak chcete. Od začátku si vše dělejte přehledně. Pokud budete chtít smazat složku nebo nějaký článek, rozlišujte mezi možnostmi „Remove from Folder“ a „Delete Documents“. Odstranění ze složky nemaže PDF z programu. Free accounts mají sice 2 GB místa, ale může se stát, že ho postupně zaplníte a potom je otrava projíždět zapomenuté publikace, které jste chtěli smazat, ale nechtěně jste je jen vyřadili do „Unsorted“.

V **oranžovém obdélníku** se nacházejí bibliografické informace.

Teď dávejte velký pozor. Jedná se o záležitost, kterou vaši kolegové často bohorovně ignorují, a která je později zdrojem primitivních poznámek o tom, že „nemůžete přece za to, že Mendeley dělá chyby“.

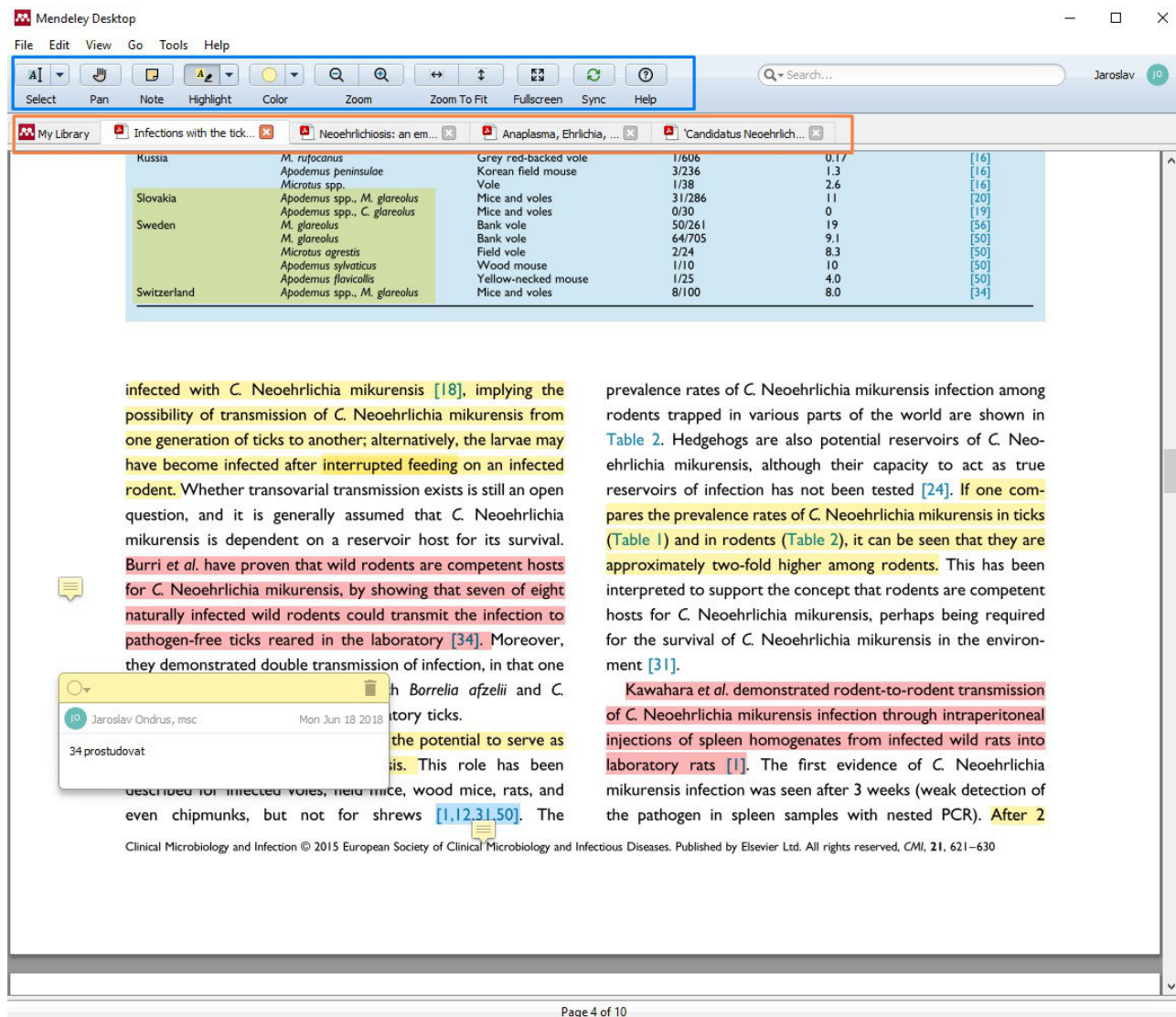
Bibliografická data si Mendeley sám vytahuje z PDF, což velice usnadňuje práci, nicméně to má i drobnou nevýhodu. PDF nemají uniformní formát a z každého časopisu vypadají jinak. S některými PDF má Mendeley problémy, ne vždy z nich extrahuje data bezchybně. Proto je nutné je manuálně kontrolovat. Vždy a ihned kontrolujte nadpis článku (je správně interpunkce, mezery, velká písmena?) a jména autorů (jsou kompletní a ve správném pořadí? vložily se správně exotická písmena, která používají např. severské státy? Mendeley místo nich občas vloží otazníky). Dbejte na to, aby byli autoři v políčku vypsáni tak, jak jsou uvedeni ve článku. Pokud jsou tam celá jména, budou v poli celá jména, pokud jen první písmena, budou tam první písmena. I v případě, že je tomu jinak v databázi! Vy budete citovat publikaci, nikoli databázi. Databáze je jen vodítko. Když z ní zkopírujete chybu, bude to problém na vaší straně. Autoři se do příslušného políčka vyplňují v tomto formátu: „Příjmení, křestní jméno“. Například tedy:

- Silaghi, Cornelia
- Oteo, José A.
- Pfeffer, M.

Dále je nutné zkontrolovat i název žurnálu, rok publikace, ročník, číslo a stránkování. Pozor, můžete se setkat s časopisy, které například nemají čísla, nebo místo stránkování mají jen jedno číslo článku, nebo kód, který článek označuje v rámci časopisu. V tom případě vynechejte volné místo a číslo článku zajdete místo stránkování. Až budete dělat bibliografii, bude to vygenerované ve správném formátu.

Kontrolu bibliografických údajů tedy vždy dělejte okamžitě po tom, co článek do Mendeley vložíte. Zabere to čas v rámci sekund, a až budete dělat odkazování v textu a bibliografii, jak si ukážeme níže, ušetří vám to čas v rámci hodin a nervy k tomu. Osobně si ještě pro jistotu článek se zkontrolovanými údaji označím hvězdou, jak je zřejmé na obrázku 12. Řekněme tedy, že máte bibliografické údaje zkontrolovány a články označeny hvězdami. Teď si některý rozklikněte. Uvidíte něco takového – obrázek 13 – a my si opět ukážeme, co všechno dál můžeme s článkem dělat.

Obr. 13: Otevřený článek v Mendeley. Zvýrazněno modrým obdélníkem: panel s nástroji. Oranžovým obdélníkem: panel s otevřenými články.

První věcí, kterou si řekneme, je, že můžete mít v rámci Mendeley otevřené libovolné množství článků. V liště karet (oranžový obdélník) uvidíte jejich seznam. Na první kartě označené „My Library“ vždy zůstanete v knihovně, jak jsme si ukázali na obrázku 12. Užitečná featura je, že pokud máte na liště ukazatel myši, můžete články přepínat kolečkem myši. Bude se vám to hodit v budoucnu, až budete pracovat s velkým počtem článků naráz.

Po otevření článku se v horní části okna vedle tlačítka pro synchronizaci objeví několik nástrojů (modrý obdélník). Prvním z nich je tlačítko „Select“, kterým jednoduše označíte text, který následně můžete zkopírovat. V novějších publikacích umí Mendeley text rozpoznat na přelomech nebo lomených odstavcích, nebo pokud přesahují z jedné stránky na druhou, takže označování textu a následné googlení, nebo překládání slovíček ve slovníku není problém. Pokud budete potřebovat např. označit něco z velké tabulky, která se nevešla na stránku a je tedy psaná svisle, a budete muset o 90° článek otočit (Edit-Rotate). Ve starších PDF, které jsou např. skeny psaní na stroji, je označování textu problematické, a nemusí fungovat. Dalším tlačítkem je „Pan“, což není nic jiného, než klasická tlačka, kterou můžete článek posouvat nahoru a dolů.

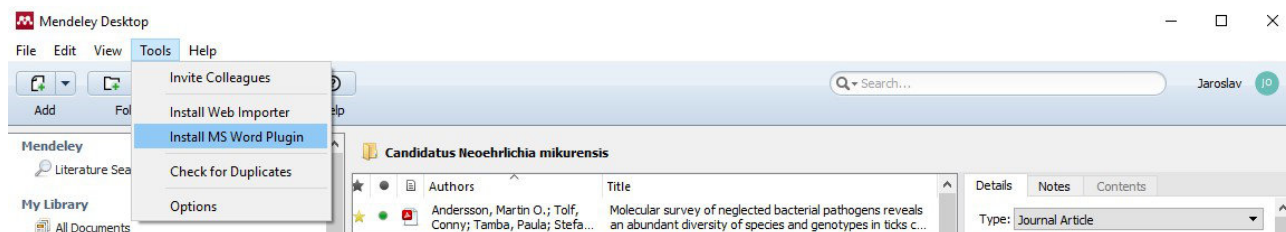
Existuje hlavně kvůli laptopům, protože to samé můžete snadno dělat kolečkem na myši, nebo dotykem. Dalším tlačítkem je „Note“. Tohle je naprosto perfektní funkce, kterou přidáte poznámku kamkoli chcete, viz. obrázek 13. Po jejím dokončení kliknete kamkoliv mimo ni a poznámka se sbalí do malého ukazatele. Můžete ji posouvat, jak chcete, v levém horním rohu jí můžete změnit barvu, v pravém ji smazat. Dalším tlačítkem je „Highlight“, kterým můžete zvýrazňovat. Stejným principem, jako v případě „Select“, můžete zvýrazňovat text jako fixkou. Pokud na místě, které chcete označit, nerozpozná Mendeley text, je tu možnost „Highlight rectangle“, která se zobrazí po rozkliknutí trojúhelníčku. Před, ale i po zvýraznění můžete měnit barvu. Buď kliknete pravým tlačítkem myši na zvýraznění a změníte barvu, nebo tuto možnost zvolíte v tlačítku vedle „Highlight“, a všechna zvýraznění budou zvolené barvy. Perfektní je, že pokud např. označíte celý odstavec a potom chcete ještě zvýraznit jeho část. Nemusíte ani měnit barvu a program automaticky použije kontrastnější barvu, viz. obrázek 13.

Další skvělou věcí je, že všechny poznámky a zvýraznění se ukládají také na server, takže je budete vidět na všech zařízeních, ze kterých se na Mendeley budete přihlašovat. Stačí nezapomenout před ukončením práce kliknout na tlačítko synchronizace. Doma, na koleji, na bytě, na stáži ... vždy budete mít svoje články se vším, co v nich uděláte, u sebe, aniž byste museli s sebou vláčet laptop. Za 5 let, co Mendeley využívám, jsem nezažil ani jeden výpadek, a i kdyby nastal, vždy můžete pracovat offline. Pro jistotu vám doporučuji dělat si čas od času backup, tato možnost je v nabídce „Help-Create Backup“ v horní liště.

Propojení Mendeley - Word

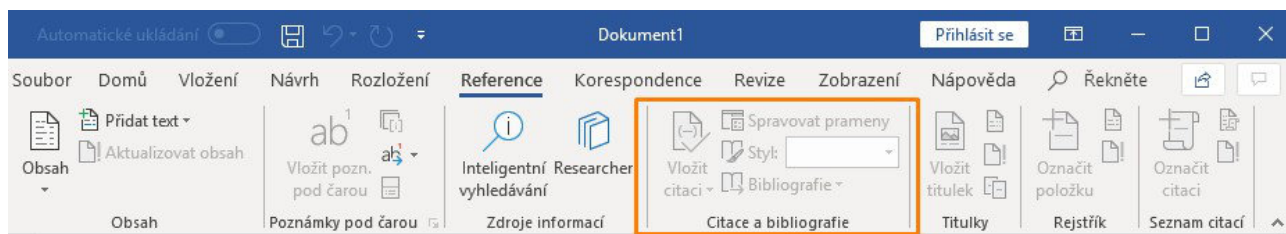
V této kapitole si ukážeme, jak jednoduše propojit Mendeley s Microsoft Wordem. Pokud máme otevřený Word, zavřeme ho. V Mendeley v horní liště vybereme „Tools“ a zvolíme si „Install MS Word Plugin“ jak je ukázáno na obrázku 14.

Obr. 14: Instalace MS Word Pluginu v Mendeley.

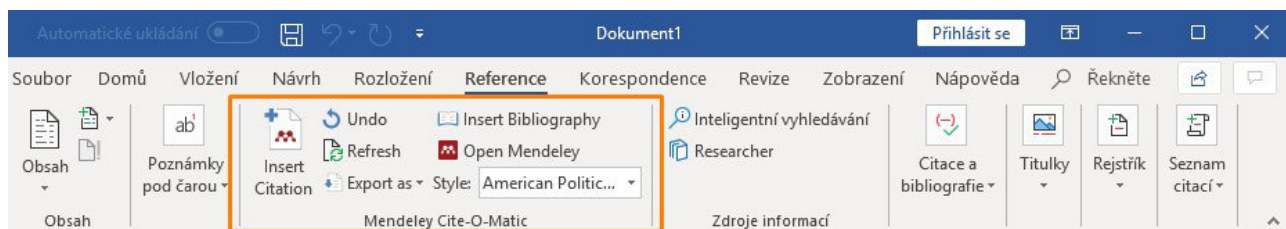

Instalace trvá asi půl vteřiny a nevyskočí žádné potvrzení. Jak poznáme, že proběhla správně? Pokud k propojení nedošlo, neobjeví se vám nabídka Mendeley ve Wordu v záložce „Reference“. Pozor, ve Wordu se standardně nachází karta „Citace a bibliografie“ jak je zvýrazněno na obrázku 15. To ale není ta, kterou jsme chtěli vidět. Správná karta je zobrazena na obrázku 16.

Obrázek 15: Záložka „Reference“ ve Wordu bez propojení s Mendeley.

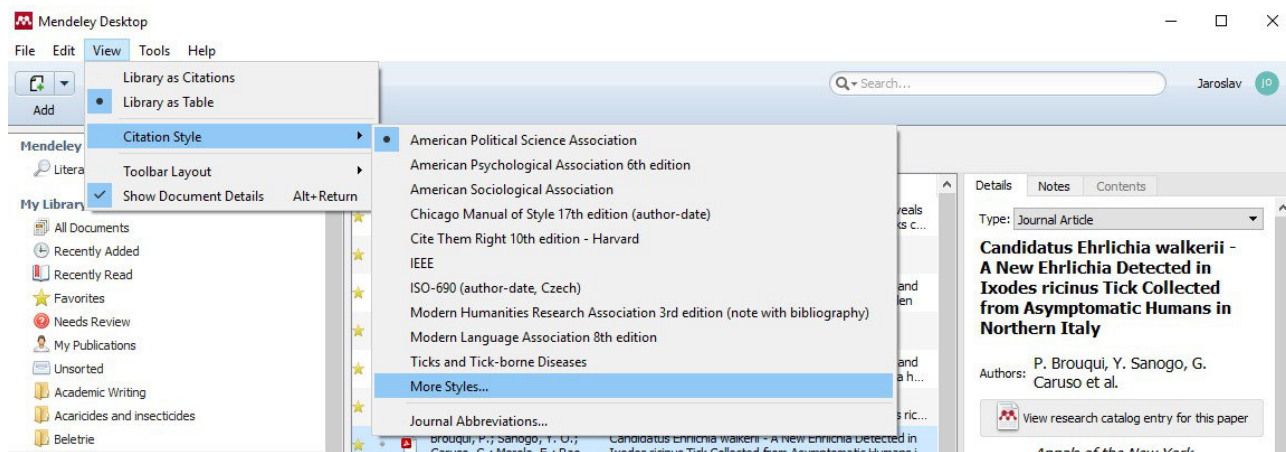
Obrázek 16: Záložka „Reference“ ve Wordu po úspěšném propojení s Mendeley.

Instalace citačního stylu podle normy ČSN ISO 690

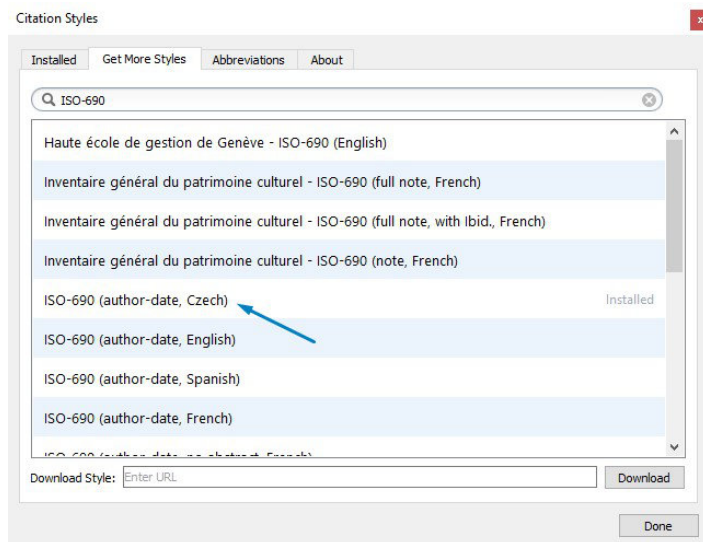
V Mendeley si vybereme View-Citation Style-More Styles jak je ukázáno na obrázku 17.

Obr. 17: Instalace citačního stylu ČSN ISO 690.

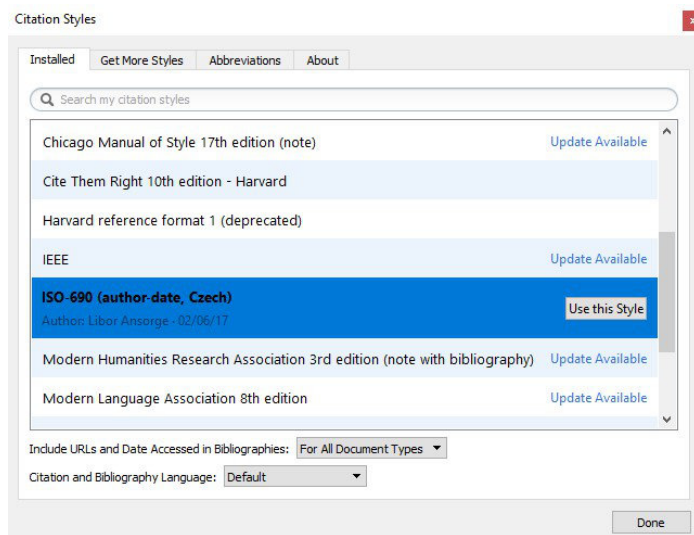
Vyskočí nám nové okno „Citation Styles“, ve kterém klikneme na záložku „Get More Styles“, a do pole napíšeme ISO-690 jak je to zobrazeno na obrázku 18. Vybereme příslušný styl a klikneme na „Install“.

Obr. 18: Výběr citačního stylu podle české normy ČSN ISO 690.

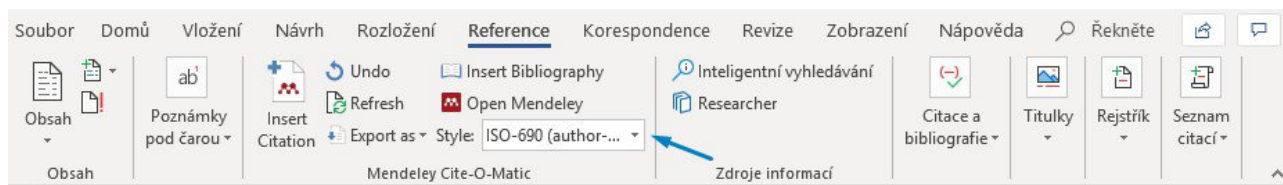
Až budeme mít styl nainstalovaný, musíme ho ještě zvolit. To uděláme ve stejném okně, vybereme si záložku „Installed“ a najdeme příslušný styl, jak je ukázáno na obrázku 19. Klikneme na „Use this Style“.

Obrázek 19: Aktivace nainstalovaného stylu.

Nyní si otevřeme Word a na záložce „Reference“ se v kartě Mendeley podíváme, jestli máme zobrazený náš styl. Pokud ne, nabídku rozbalíme a styl vybereme, viz. obr. 20.

Obr. 20: Výběr stylu ve Wordu.

Teď už budeme odkazovat v textu a tvořit bibliografii podle normy ČSN ISO 690.

Odkazování v textu a tvorba bibliografie

Pomocí Mendeley můžeme jednoduše odkazovat v textu i tvořit bibliografii. Co víc, vložené citace nebudou mít formu pouhého textu, ale jakéhosi pole. Výhodou je, že pokud označíme blok textu, budou mít naše citace odlišnou barvu, takže je na první pohled rozeznáme, viz. obrázek 21. Libovolně je můžeme upravovat (a místo normálních jmen tam dát Buráka, Čabíka, Berušku a Dudlíka).

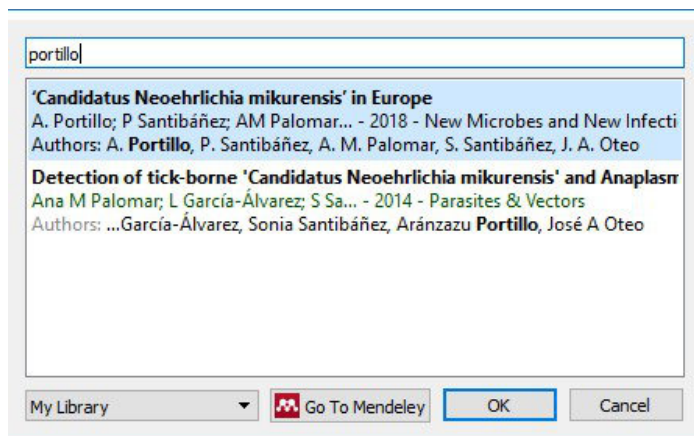
Obr. 21: Zvýraznění citací v textu. Všimněte si, že Mendeley mezi jména a roky publikace netvoří čárku. Oboje je v pořádku, ale musí to být v celé práci stejně.

Itaque earum rerum hic tenetur a sapiente delectus (Burák et al. 2004), ut aut reiciendis voluptatibus maiores alias consequatur aut perferendis doloribus asperiores repellat. Duis viverra diam non justo. Praesent in mauris eu tortor porttitor accumsan (Čabík et al. 2014). Quisque porta. Donec iaculis gravida nulla. Morbi leo mi, nonummy eget tristique non, rhoncus non leo. Duis pulvinar. Neque porro quisquam est, qui dolore ipsum quia dolor sit amet, consectetur, adipisci velit, sed quia non numquam eius modi tempora incidunt ut labore et dolore magnam aliquam quaerat voluptatem (Beruška a Dudlák 2006).

Další výhodou je, že až budeme tvořit bibliografii, automaticky se vygeneruje pouze z těch odkazů, které budete mít aktuálně v dokumentu, ať už upravených, nebo ne – informace není v textu, ale je zakódovaná v poli, tj. když upravíte (Venclíková, 2010) na (Venclíková, 2010), na bibliografii se to nijak neprojeví. Pokud budete po vytvoření bibliografie přidávat nebo odebírat citace, automaticky se bude v reálném čase upravovat. Ale pozor, pokud v ní uděláte ručně změny, a potom přidáte nějakou citaci, bibliografie se celá vygeneruje znovu a změny, které v ní uděláte se resetují. Právě proto doporučuji věnovat se bibliografii až po tom, co budete mít text napsán na čisto. I potom je vhodné nejprve vygenerovat bibliografii a odebrat její spojení s Mendeley. Toho docílíte například tak, že ji označíte, zkopírujete, a dáte vložit jako text. Potom s ní můžete pracovat, jak budete chtít, bez rizika, že svoje změny omylem zničíte přidáním nebo odebráním některé citace. Pokud budete mít bibliografii jako text, jednoduše tam těch několik citací přidáte ručně. Osobně se mi s bibliografií lépe pracuje, když ji mám v samostatném souboru.

Jak tedy v textu odkázat na publikace? Především, musíme mít tuto publikaci samozřejmě uloženou v Mendeley. Při psaní textu jednoduše zmáčkněte klávesovou zkratku „Alt + m“ (nebo ručně Reference/Mendeley/Insert Citation), a vyskočí vám okno, do kterého zadejte nějaké heslo z publikace. Nejlépe autora, nebo více autorů, pokud od něj máte více článků. Nemusíte používat „AND“. Nyní stačí kliknout na požadovaný článek a citace se automaticky vloží. Zkusme si to na našich cvičných reviews na Neoehrlichii, viz. obrázek 22.

Obr. 22: Výběr článku k citaci vyvolaný zkratkou Alt + m.

Citací můžeme na jedno místo vložit samozřejmě více. V našem případě by potom vygenerovaná trojitá citace vypadala takto:

(Wennerås 2015; Silaghi et al. 2016; Portillo et al. 2018)

Jak z těchto citací vytvořit bibliografii? Jednoduše si ve Wordu otevřeme záložku „Revize“, a v Mendeley tabulce klikneme na tlačítko „Insert Bibliography“. Automaticky vygenerovaná bibliografie dle české normy ČSN ISO 690 bude vypadat takto:

PORTILLO, A., P. SANTIBÁÑEZ, A. M. PALOMAR, S. SANTIBÁÑEZ a J. A. OTEO, 2018. ‘Candidatus Neoehrlichia mikurensis’ in Europe. *New Microbes and New Infections* [online]. B.m.: Elsevier Ltd, **22**, 30–36. ISSN 20522975. Dostupné z: doi:10.1016/j.nmni.2017.12.011

SILAGHI, Cornelia, Relja BECK, José A. OTEO, Martin PFEFFER a Hein SPRONG, 2016. Neoehrlichiosis: an emerging tick-borne zoonosis caused by *Candidatus Neoehrlichia mikurensis*. *Experimental and Applied Acarology* [online]. **68**(3), 279–297. ISSN 15729702. Dostupné z: doi:10.1007/s10493-015-9935-y

WENNERÅS, C., 2015. Infections with the tick-borne bacterium *Candidatus Neoehrlichia mikurensis*. *Clinical Microbiology and Infection* [online]. B.m.: Elsevier Ltd, **21**(7), 621–630. Dostupné z: doi:10.1016/j.cmi.2015.02.030

Bibliografii budete pravděpodobně po dopsání práce, až budete vědět, že nebudete potřebovat přidávat, nebo mazat text, dále upravovat. Například doplněním kurzív do názvů článků, odmazáním ISSN, vydavatele, nebo [online]. Záleží na vás, jak chcete mít bibliografii naformátovanou. Vždy ale respektujte hlavní pravidla, že citace i bibliografie musí mít jednotný styl, a být v souladu s normou. Nezbytné je vždy a všechno kontrolovat. Největší množství chyb odfiltrujete tak, že budete kontrolovat bibliografické informace ihned po vložení článku do Mendeley. Finální bibliografie ve vaší závěrečné práci bude tedy vypadat takto:

PORTILLO, A., P. SANTIBÁÑEZ, A. M. PALOMAR, S. SANTIBÁÑEZ a J. A. OTEO, 2018. ‘*Candidatus Neoehrlichia mikurensis*’ in Europe. *New Microbes and New Infections*. **22**, 30–36.

SILAGHI, Cornelia, Relja BECK, José A. OTEO, Martin PFEFFER a Hein SPRONG, 2016. Neoehrlichiosis: an emerging tick-borne zoonosis caused by *Candidatus Neoehrlichia mikurensis*. *Experimental and Applied Acarology*. **68**(3), 279–297.

WENNERÅS, C., 2015. Infections with the tick-borne bacterium *Candidatus Neoehrlichia mikurensis*. *Clinical Microbiology and Infection*. **21**(7), 621–630.

K online citačním managerům

Je na vás, jestli budete používat Mendeley, jinou aplikaci na správu vědeckých článků, nebo některý z online citačních managerů. Z alternativních aplikací mohu doporučit EndNote, který si můžete stáhnout na příslušných stránkách (<https://endnote.com/buy/>). Základní verze stojí 249,95 dolarů. Co se online citačních managerů týče, je jich k dispozici velká spousta. Asi nejznámější z nich je stránka <https://www.citace.com/>. Nemám nic proti tomu, abyste podobný online software používali. Pokud se rozhodnete pro tuto variantu, dávejte si veliký pozor na správnost údajů, které online managery generují. Pro ilustraci si zkusíme vytvořit bibliografickou položku našeho původního článku, jehož citace jsme si zkusili v minulé kapitole:

DEDONDER, Sarah E., Chuanmin CHENG, Lloyd H. WILLARD, Daniel L. BOYLE a Roman R. GANTA, 2012. Transmission Electron Microscopy Reveals Distinct Macrophage- and Tick Cell-Specific Morphological Stages of *Ehrlichia chaffeensis*. *PLoS one*, 7(5), e36749.

Na webové stránce <https://www.citace.com/> tedy zmáčkněte „Vytvořit citaci“ a vyplňte článek. Automaticky vygenerovaná citace bude vypadat takto:

DEDONDER, Sarah E., Chuanmin CHENG, Lloyd H. WILLARD, Daniel L. BOYLE, Roman R. GANTA a Ulrike Gertrud MUNDERLOH. Transmission Electron Microscopy Reveals Distinct Macrophage- and Tick Cell-Specific Morphological Stages of *Ehrlichia chaffeensis*. *PLoS ONE* [online]. 2012, 7(5) [cit. 2019-08-09]. DOI: 10.1371/journal.pone.0036749. ISSN 1932-6203. Dostupné z: <http://dx.plos.org/10.1371/journal.pone.0036749>

Výtečně. Stačí odmazat některé údaje, dát kurzívu, tučné písmo na ročník, a práce je hotová:

DEDONDER, Sarah E., Chuanmin CHENG, Lloyd H. WILLARD, Daniel L. BOYLE, Roman R. GANTA a Ulrike Gertrud MUNDERLOH. Transmission Electron Microscopy Reveals Distinct Macrophage- and Tick Cell-Specific Morphological Stages of *Ehrlichia chaffeensis*. *PLoS ONE*. 2012, **7**(5).

Nebo ne? Proč je v autorech článku Ulrike Gertrud MUNDERLOH? Proč není v číslování kód článku e36749? A proč není rok vydání za autory?

Otázky, samé otázky. Pokud chcete používat tento online manager, musíte důsledně kontrolovat každou položku zvlášť. Ulrike Gertrud Munderloh je editorka časopisu a nikoli autor. Pokud chcete kromě autorů uvádět i editory časopisů, musíte je jasně odlišit dle normy, a uvádět je u všech citovaných článků. Kód článku není přítomen, protože citace nepoznaly, že se jedná o náhradu za číslování. A rok vydání je za názvem časopisu proto, že se jedná o styl odkazování v textu a bibliografických citací metodou číselného odkazu, jak

je vysvětleno v normě v odstavci 4.2 na straně 19 dole. Jedná se o alternativní styl k Harvardskému systému, kdy místo odkazování, které jsme si vysvětlili dříve, používáte čísla v kulatých, nebo hranatých závorkách, nebo v horním indexu. Odkazování v textu tedy probíhá vzestupně od 1 a publikace jsou v bibliografii seřazeny podle pořadí. Tato varianta je tedy přípustná dle normy, ale jelikož je na fakultě zavedený Harvardský systém, bude vhodné, když ho budete používat i vy.

Autor: Mgr. Jaroslav Ondruš

Autor obrázků: Mgr. Jaroslav Ondruš

Název: Vědecké články, citace, bibliografie, Mendeley: Pomůcka pro studenty předmětu Literární poznatky

Fotka na titulní straně vznikla upravením fotografie „Library shelves“ pořízené Priscillou Du Preez. Děkuji Evě Jiroušové za tipy a připomínky k textu. Tento materiál vznikl za finanční podpory IVA VFU Brno projektu 2019FVHE/2150/38.